

"ประวัติศาสตร์หน้านี้...พบคล้ำได้"

เรณู คฤคราช

ประวัติศาสตร์นั้นได้บันทึกเรื่องราว ความเป็นมาของมนุษยชาติในช่วงเวลาต่าง ๆ นับตั้งแต่มนุษย์ในสมัยประวัติศาสตร์เริ่มรู้จักบันทึกด้วยอักษร และร่องรอยที่ผิวดินแตกต่าง หากกลายเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดเรื่องราวของชีวิต ความเป็นอยู่ ความเชื่อ ตลอดจนศิลปะทุกแขนงในแต่ละกลุ่มชนหรือเผ่าพันธุ์ตามช่วงเวลาอันยาวนาน จากอดีตสู่ปัจจุบันเปรียบเสมือนประวัติศาสตร์ที่พลิกผันไปใน แต่ละหน้าอย่างต่อเนื่อง...ไม่ขาดสาย...คล้ายเส้นทอของวัฒนธรรม

การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ตะวันตกของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาในแต่ละภาคการศึกษาจะมีเนื้อหาและรายละเอียดค่อนข้างมาก ดังนั้น วิธีการทดสอบความรู้ ความเข้าใจของผู้เรียนนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นในฐานะของอาจารย์ผู้สอนรายวิชาดังกล่าวข้าพเจ้าจึงทำการสอบย่อยระหว่างภาคการศึกษาและกำหนดให้มีการปฏิบัติงานสรุปปลายภาคการศึกษา เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึก การคิดวิเคราะห์ โดยมีพื้นฐานความเข้าใจจากสิ่งที่เรียน หากผู้เรียนเข้าใจในอุดมคติ รูปแบบและลักษณะเฉพาะของศิลปะแต่ละยุคสมัย จะสามารถผสมผสานระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติได้อย่างสอดคล้องกลมกลืนกัน

ผลงานสรุปจากวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ตะวันตก มีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. ผลงานจากการคัดลอกโดยศึกษารูปแบบศิลปกรรมตะวันตก ซึ่งมีลักษณะเฉพาะของยุคสมัยต่าง ๆ ทั้งสถาปัตยกรรม ประติมากรรมและจิตรกรรม

2. ผลงานที่เกิดจากการวิเคราะห์อิทธิพลของศิลปะตะวันตก จากรูปแบบของภาพที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ เช่น ภาพประกอบ ภาพโฆษณา หรืออื่น ๆ โดยผู้เรียนจะคัดลอกภาพนั้นและนำศิลปะต้นแบบที่ตนเองเห็นว่าให้อิทธิพลกับภาพนั้นมาเปรียบเทียบและอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจ

3. ผลงานที่นำรูปแบบศิลปะตะวันตกยุคสมัยต่างๆ มาดัดแปลง ผสมผสานด้วยความคิดสร้างสรรค์ของตนเองอย่างสอดคล้องกลมกลืนกัน โดยยังคงแฝงลักษณะเฉพาะของยุคสมัยนั้น ๆ ตามสมควร (บนแผ่นราบมีเพียงสองมิติ)

4. ผลงานที่นำรูปแบบของศิลปะตะวันตก ดัดแปลงให้เกิดประโยชน์ใช้สอย อันอาจจะเป็นสิ่งของเครื่องใช้ โดยดัดแปลงรูปแบบ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะของศิลปะตะวันตก แต่ละ

ยุคสมัยนำมาประดับตกแต่งให้เกิดประโยชน์ใช้สอย ผู้เรียนจะออกแบบลงบนกระดาษและนำไปสร้างแบบจริง เพื่อประดิษฐ์เป็นของที่ระลึก ของฝาก โดยผู้สอนใช้ชื่อว่า "ของฝากจากประวัติศาสตร์" เป็นของใช้หรือสิ่งสวยงามขนาดเล็ก เพื่อเป็นของขวัญ หรือของฝากจากนานาประเทศ ซึ่งสามารถนำติดตัวไปได้ไม่ยากนัก

5. ผลงานการจัดทำหนังสือสามมิติ โดยผู้สอนได้แนวความคิดจากหนังสือ "บ้านพ่อ" ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และได้ปรับเปลี่ยนให้เกิดความสอดคล้องกับ การเรียนการสอนในวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ตะวันตก โดยกำหนดให้ผู้เรียนเลือกประดิษฐ์หนังสือสามมิติ โดยใช้รูปแบบของศิลปกรรมตะวันตก คนละ1สมัย เพื่อแนะนำศิลปะสมัยใด สมัยหนึ่ง หรือลัทธิใดลัทธิหนึ่ง

ผลงานสรุป หนังสือสามมิติ มีที่มาจากหนังสือของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ "บ้านพ่อ" ประกอบกับความคิดของข้าพเจ้า ในอันที่จะเปลี่ยนความรู้สึกของการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ให้กลายเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ใคร่รู้ มีรูปแบบที่หลากหลาย ตลอดจนสามารถนำไปดัดแปลงทำสื่อการสอนหรือสิ่งอื่น ๆ ได้อีกมากมาย

หลังจากนั้น ข้าพเจ้าได้พยายามหาข้อมูลต่าง ๆ จากหนังสือของต่างประเทศในห้องสมุด รวมทั้ง นำหนังสือ "บ้านพ่อ" ตลอดจนบัตรอวยพรต่าง ๆ ที่เป็นภาพคลี่ นำมาเป็นแบบอย่างในการอธิบายให้นิสิตฟัง และชมภาพจากของจริง อีกทั้งยังได้ฉายสไลด์ผลงานภาพคลี่แบบต่าง ๆ ให้ผู้เรียน เกิดความเข้าใจ เบื้องต้น และหาข้อมูลเพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง

ปัญหาที่เกิดจากการทำงานสรุปรวมทั้งการแก้ไขปัญหา...ดังนี้

1. การขาดประสบการณ์ นิสิตยังไม่เคยทำงานในลักษณะนี้มาก่อน ยังคิดวางแผนไม่รอบคอบ ผู้สอนได้แก้ไข ปัญหาโดยกำหนดให้ทดลองทำแบบร่าง (Sketch) ให้ผู้สอนพิจารณาเพื่อการแนะนำแก้ไข ปรับปรุง..ต่อไป(นิสิตบางคนมีความพยายามมาก ได้ทดลองทำภาพคลี่ค่อนข้างใกล้เคียงกับหนังสือจริง...ส่วนคนอื่น ๆ อาจทำแบบร่าง โดยสังเขป เพื่อให้สังเกตได้ว่า เมื่อปฏิบัติงานจริง...จะทำได้ในรูปแบบใด)

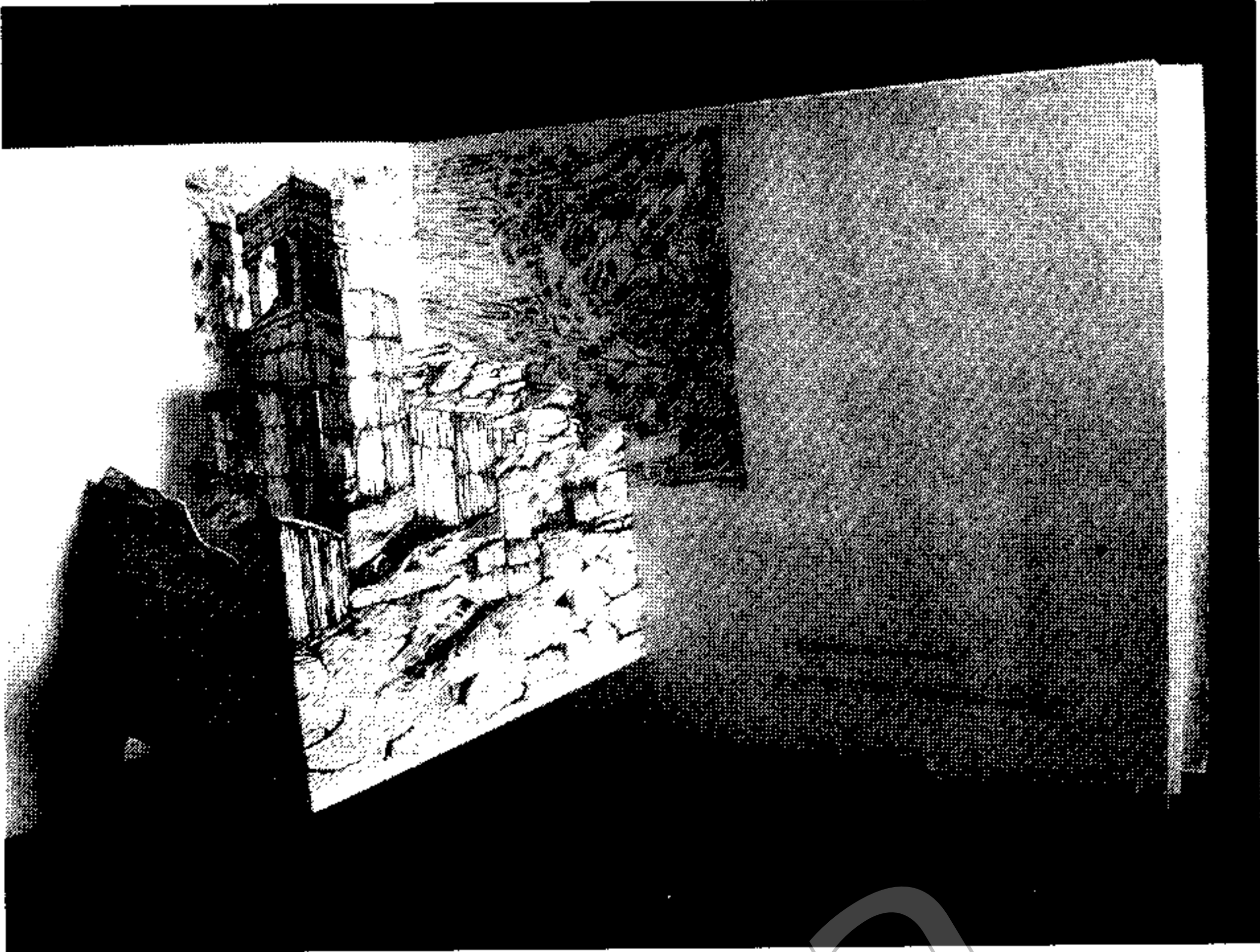
2. การสรุปข้อมูล นิสิตบางส่วนไม่สันทัด ที่จะทำการสรุปข้อมูลก็จะคัดลอกข้อมูลทั้งหมด ผู้สอนได้พยายามแนะ

* รายงานโครงการอันเนื่องมาจากทฤษฎีศิลป์, ชลบุรี : คณะศิลปกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

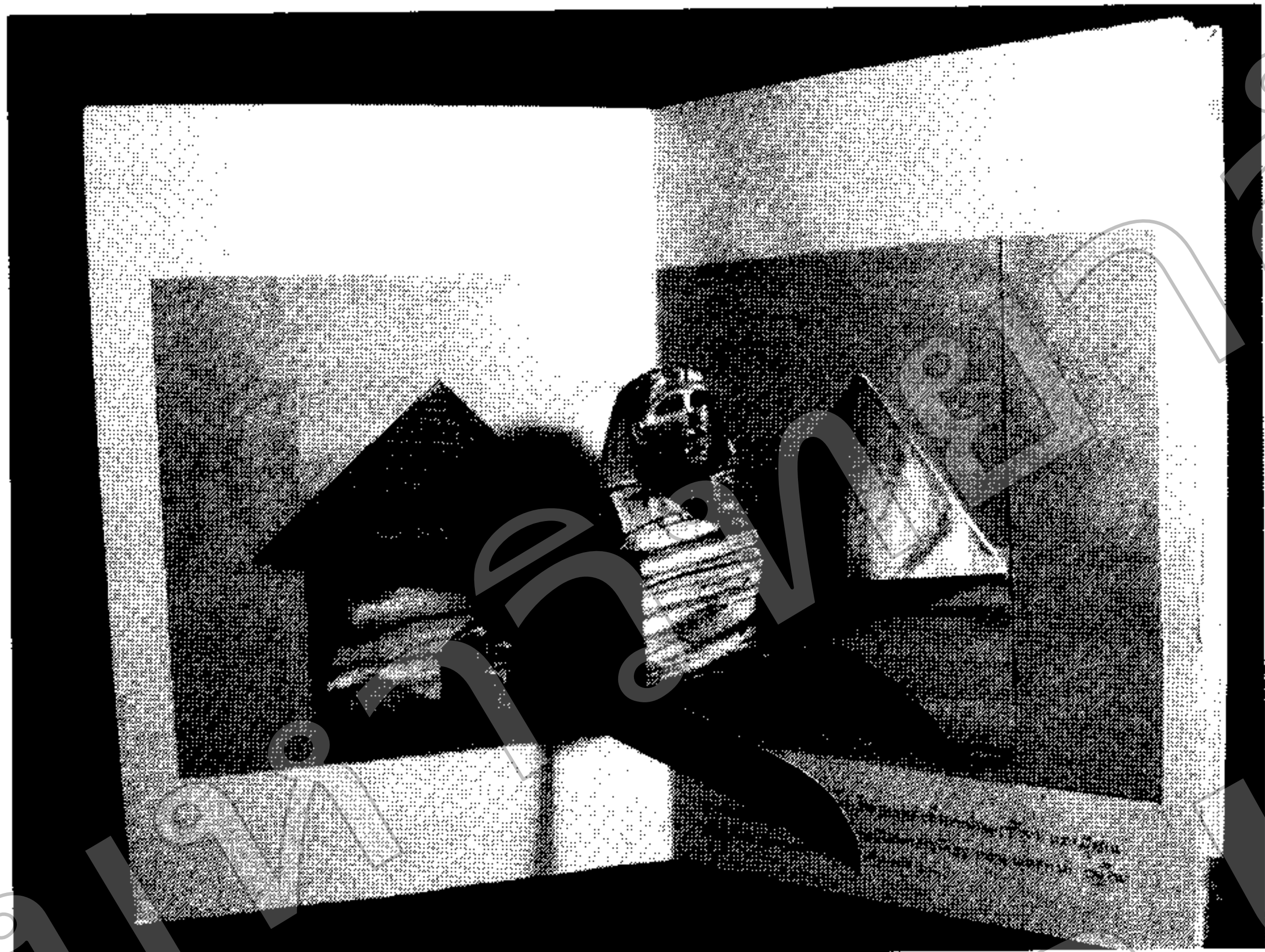
นำวิธีในการอ่าน วิเคราะห์ และสรุปสาระสำคัญ เมื่อนิสิตนำข้อมูลมาให้ครูผู้สอนจะแนะนำด้วยการขีดเส้น เน้นข้อความที่สำคัญ เพื่อผู้เรียนจะเข้าใจสาระแก่นสารของข้อมูลได้ดีขึ้น

3.ขาดเทคนิคและรายละเอียดในการทำงานสรุป ผู้เรียนบางส่วนไม่เข้าใจ เรื่องการระบายสีและการสร้างมิติ ลวงตา ผู้สอนได้พยายามแนะนำและแก้ไขปัญหา โดยให้นิสิตเลือกวิธีการที่ตนเองถนัดที่สุด ซึ่งแก้ปัญหานี้ ลุล่วงไปได้...พอสมควร

นิสิตของสาขาจิตรกรรมบางส่วน ซึ่งไม่ถนัดในการทำภาพสามมิติ พยายามแก้ไขปัญหโดยระบายสีภาพ ให้มีแสงเงาสมบุรณ์ ภูมิปริมาตร แต่ข้อณมิติในการลวงตาน้อยลง (แทนที่จะซ้อนกระดาศ 3 - 4 ชั้น... ผู้เรียนจะซ้อนกระดาศเพียง 2 ชั้น...แต่ให้ผลที่สวยงามได้ใกล้เคียงกัน)



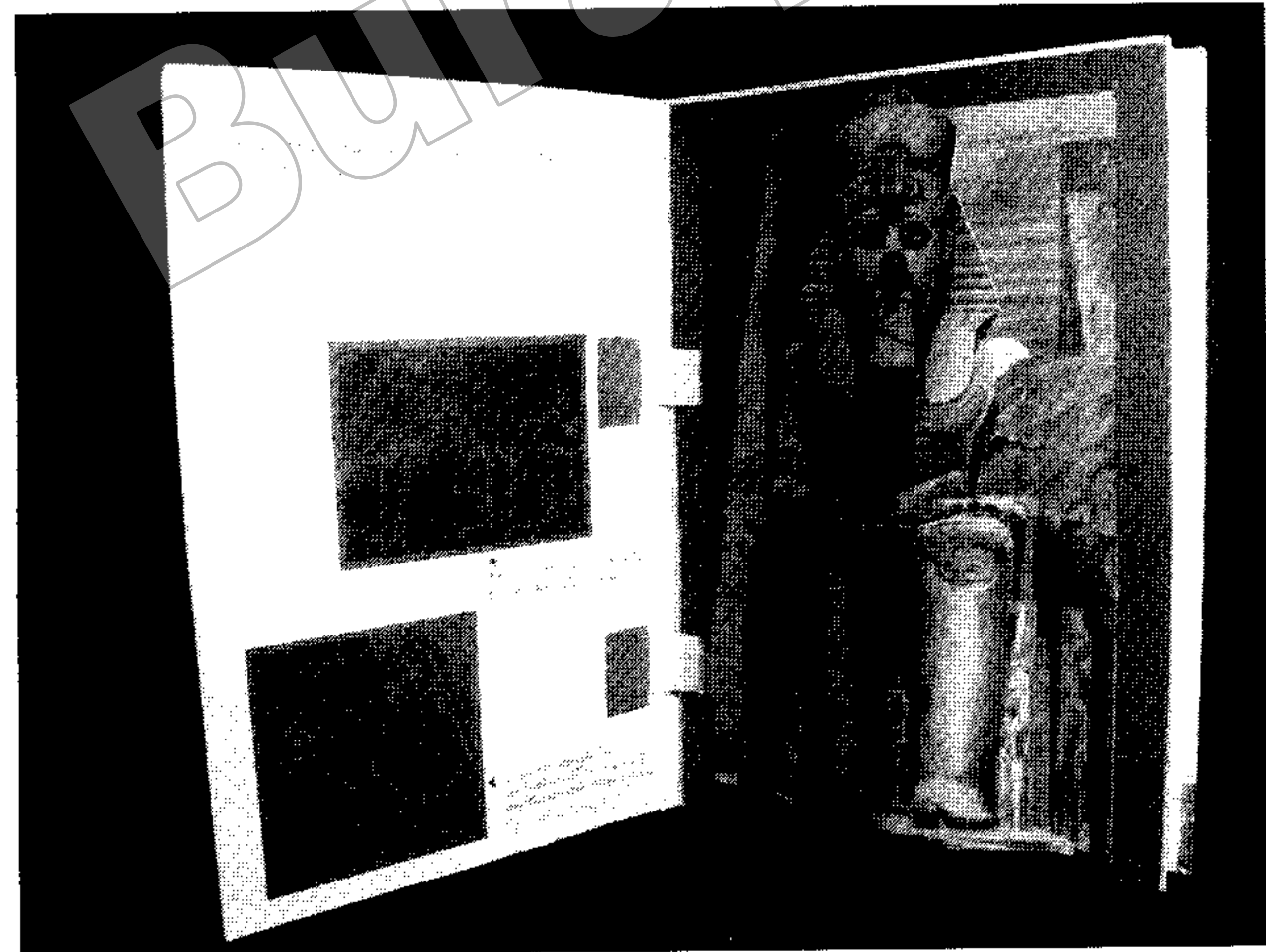
ประตูทางเข้าพระราชวังที่เมืองคอนสซัส ประเทศกรีซ ผลงานของนายประกาศิต สนิทสายบัว นิสิตสาขาจิตรกรรม ปีที่ 2



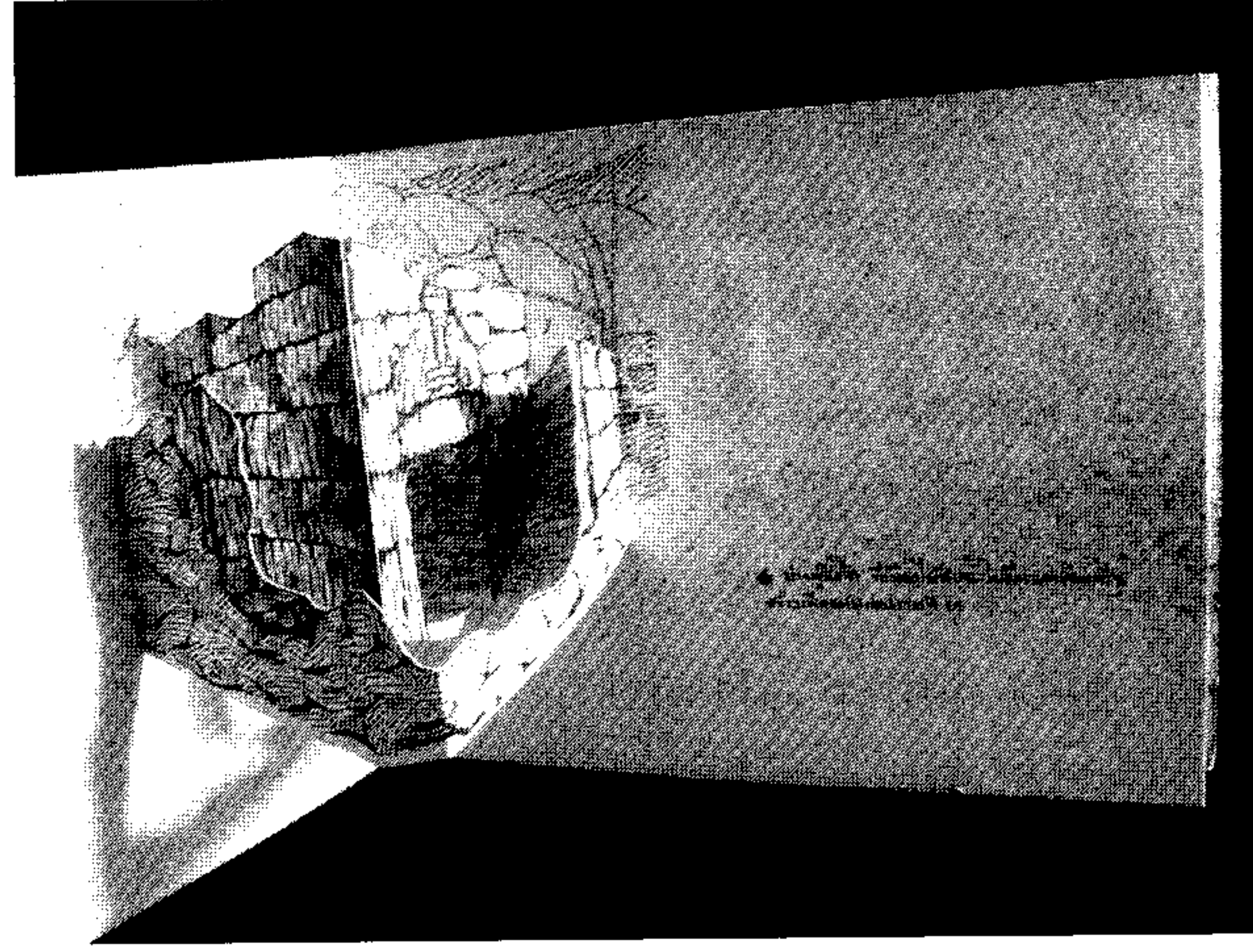
สฟิงซ์ ด้านหน้าปิรามิดที่เมืองกิซา ประเทศอียิปต์ ผลงานของนายศราวุธ บำรุงชู นิสิตสาขาวิชาภาพพิมพ์ ปีที่ 2 ระบายสีน้ำและเน้นด้วยเงาเข้ม พับคลี่ เห็นมิติของสฟิงซ์ ที่มีพระพักตร์ของ ฟาโรห์เคเฟรน โดดเด่นออกมาท่ามกลางทะเลทรายของอียิปต์



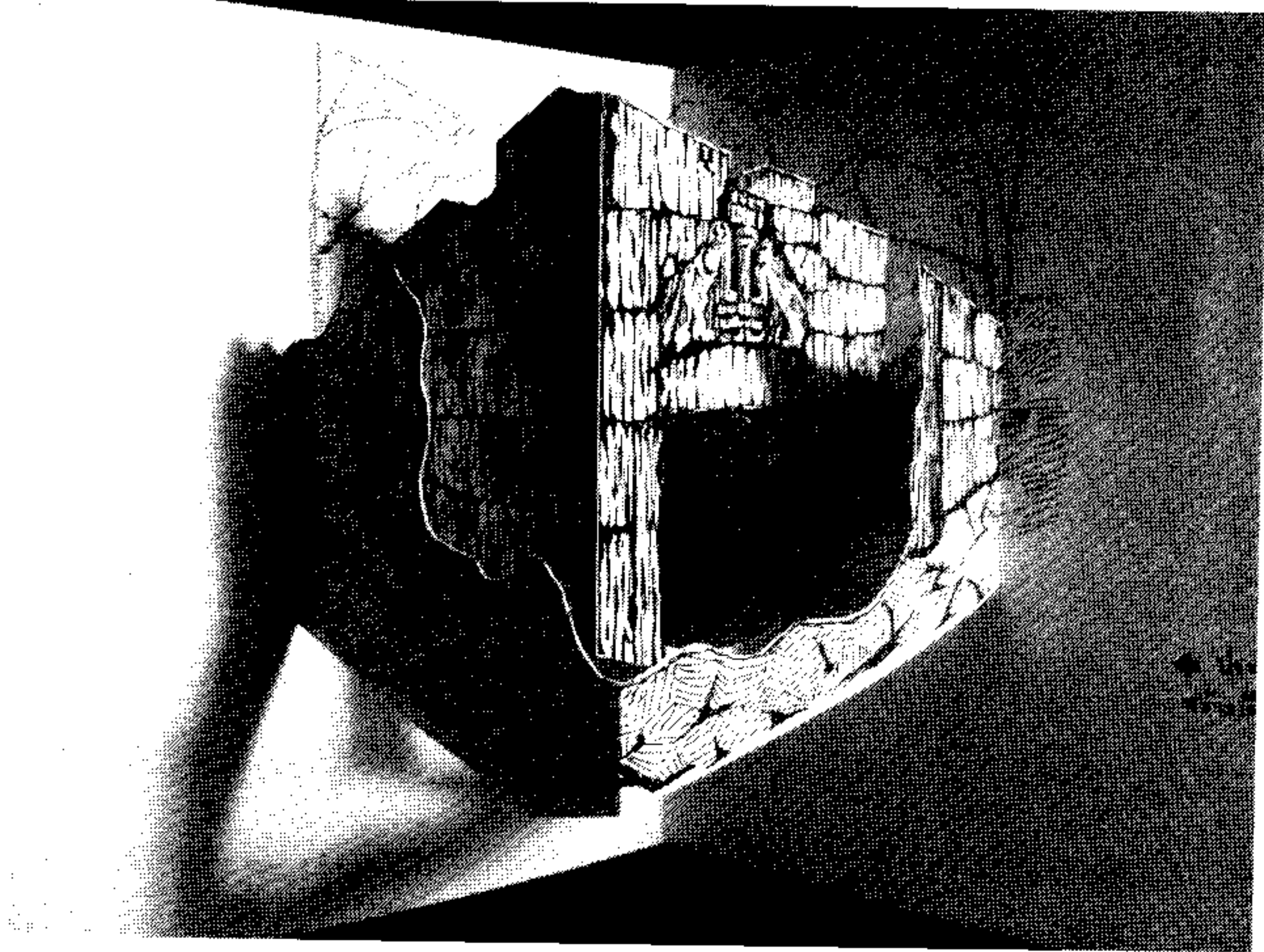
รายละเอียดเฉพาะส่วนของภาพประตูทางเข้าพระราชวังที่เมืองคอนสซัส แรเงาด้วยลายเส้นปากกา สีดำ พับ คลี่ หลายชั้น เห็นมิติของสถาปัตยกรรมและฉากหลังของภาพอย่างสวยงาม



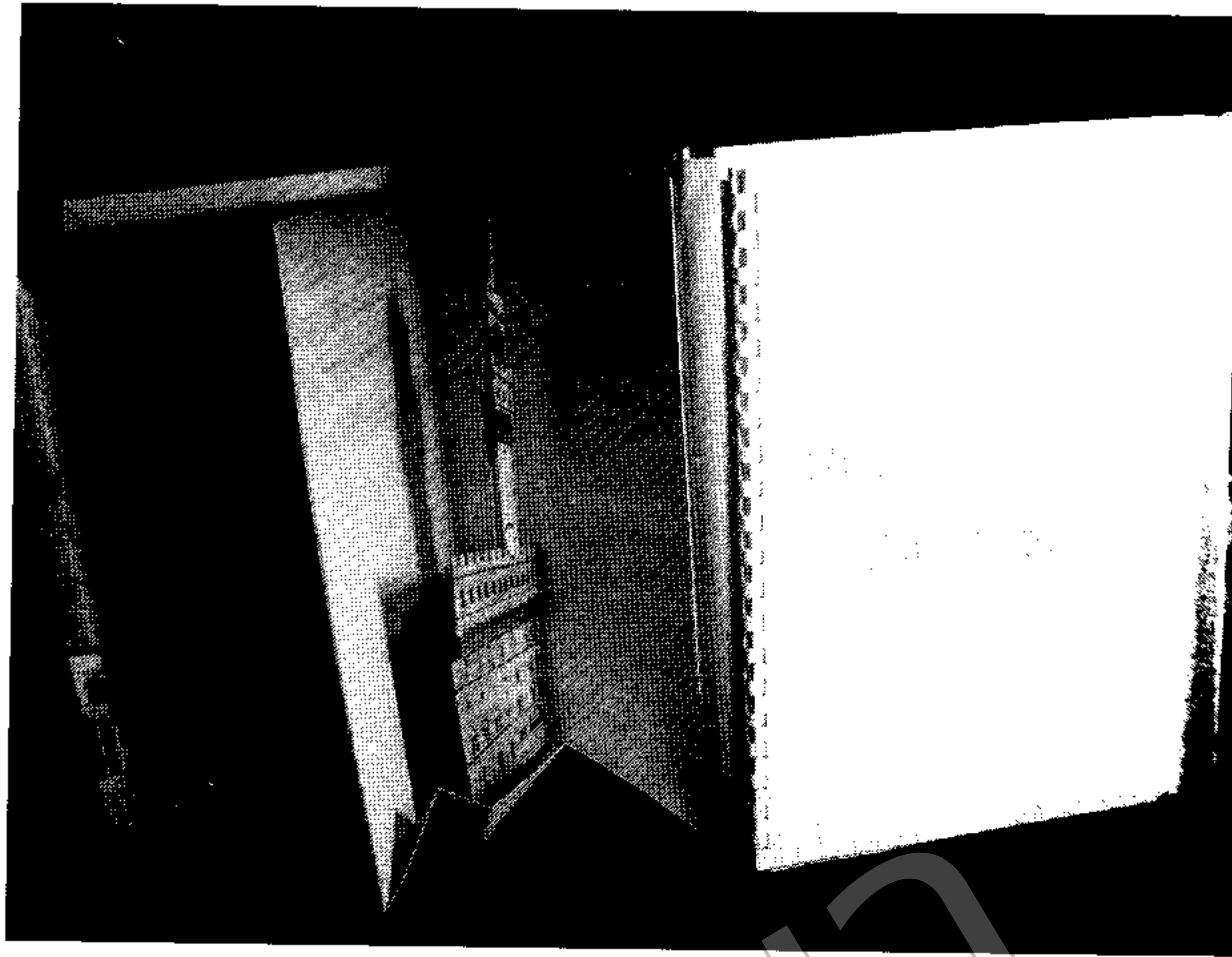
ประติมากรรมของฟาโรห์รามเซสที่ 2 ณ เมืองอบูซิมเบล ประเทศอียิปต์ผลงานของนายศราวุธ บำรุงชู ระบายสีน้ำและตกแต่งดินสอสี พับคลี่เห็นมิติของพระวรกายขนาดมหึมาของฟาโรห์ ด้านหน้าสุสานของพระองค์



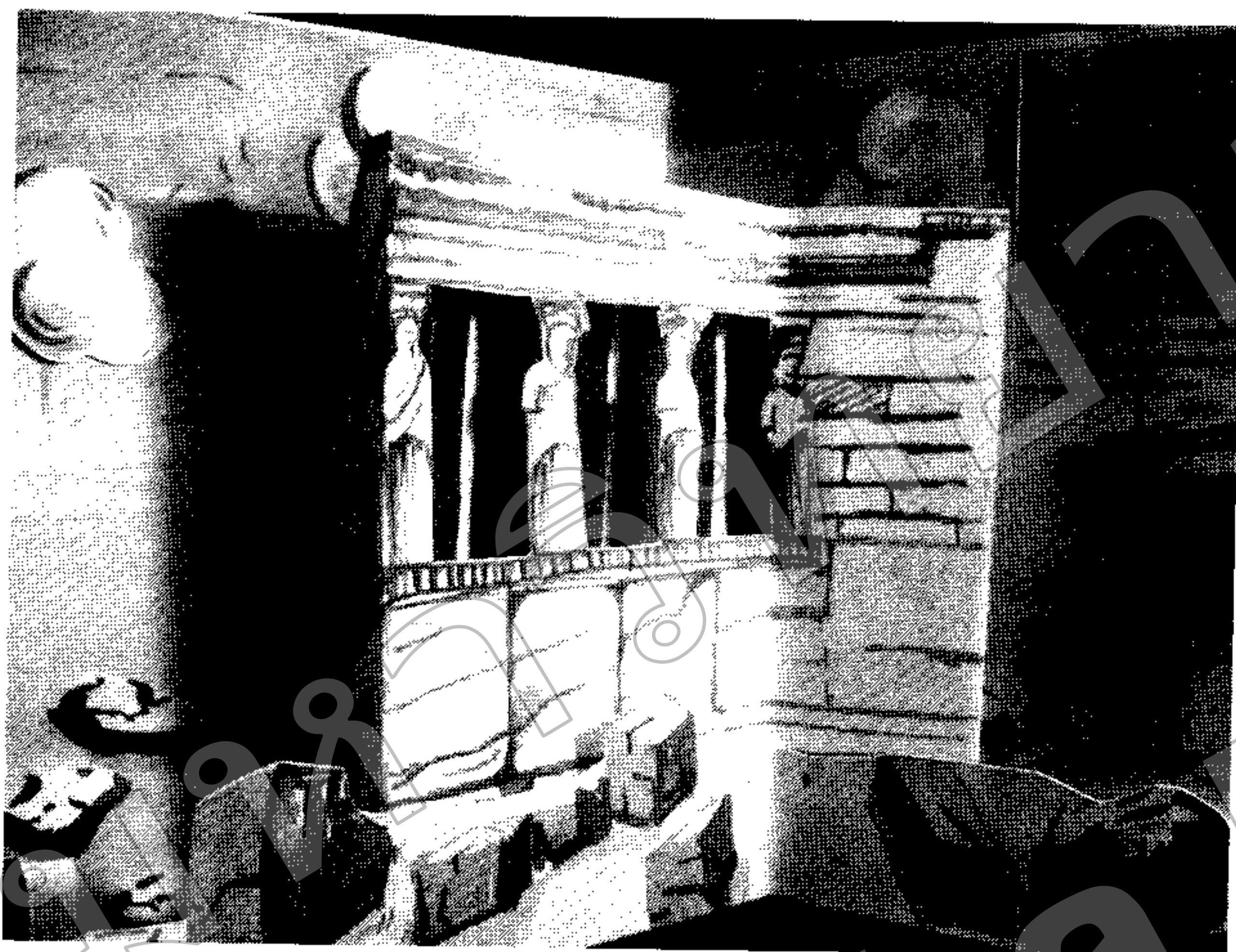
ประตูสิงโตของไมซีเนีย ประเทศกรีซ ผลงานของนายประกาศิต สนิทสายบัว นิสิตสาขาจิตรกรรม ปีที่ 2



รายละเอียดเฉพาะส่วนของภาพประตูลิงโตโมชิเนียว
แรงาดด้วยลายเส้นปากกาสีดำ พับ คลี่ เห็นประตูทางเข้าป้อมค่าย ซึ่งมีสิงโต
2 ตัว ขนาบข้างแท่นบูชาทะลุผ่านกำแพงชั้นใน
ซึ่งก่อสร้างด้วยหินอย่างมั่นคง



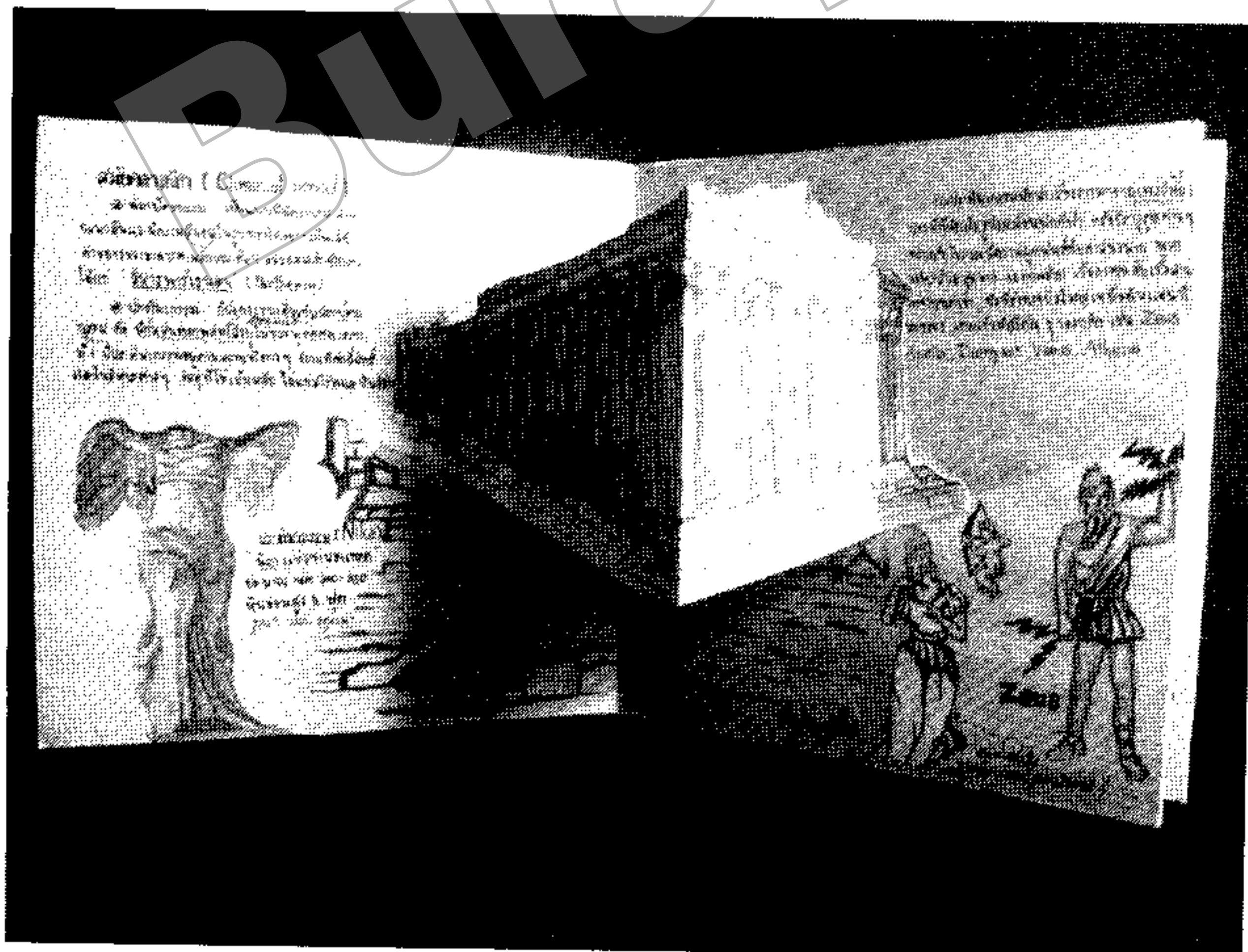
พระราชวังเวคคิโอ ประเทศอิตาลี ผลงานของนางสาวสุดารัตน์ คณานุรักษ์
นิสิตสาขานิเทศศิลป์ ปีที่ 2



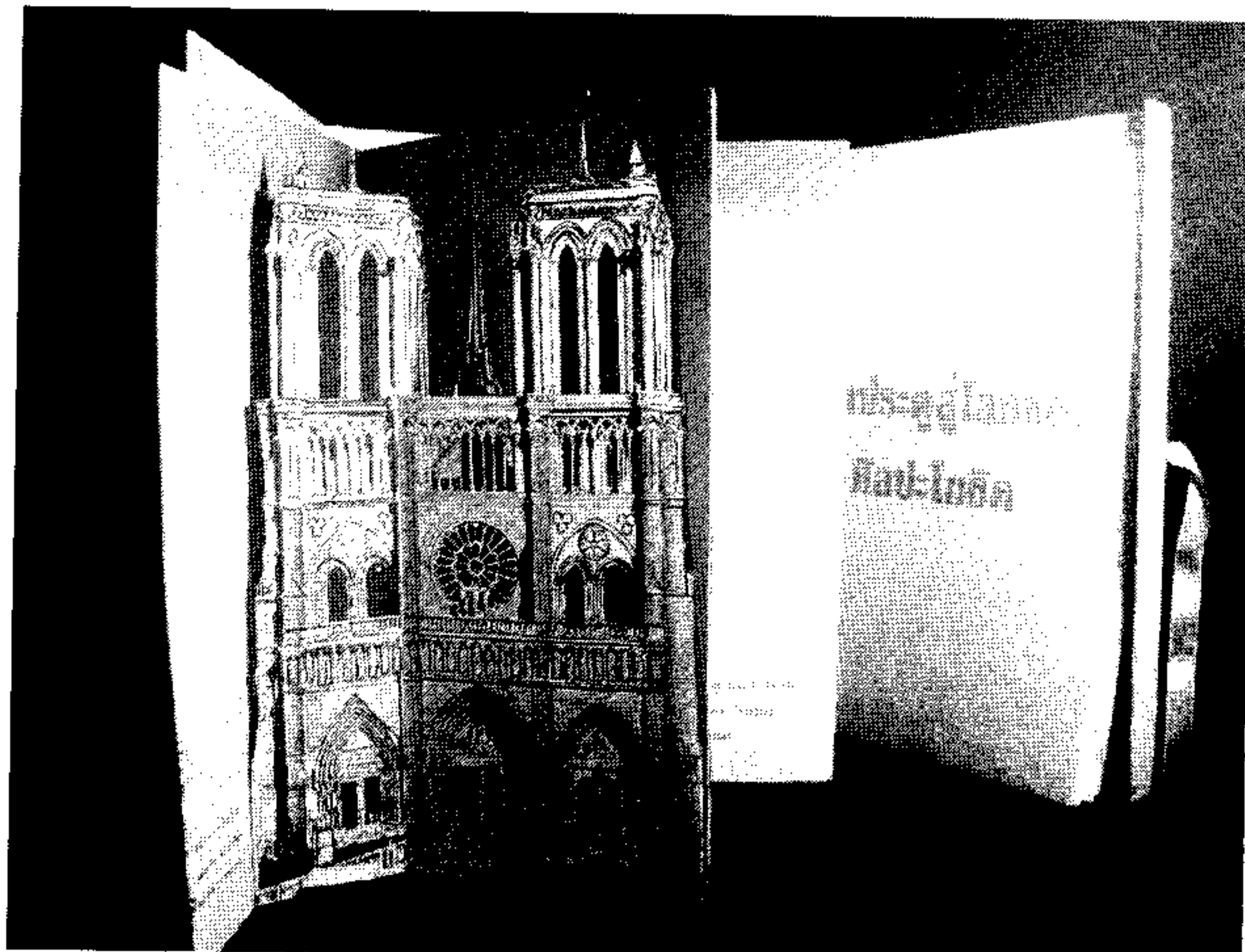
แคโรอาทิด ค่ายนวิหารอีเรกทีอุม ประเทศกรีซ ผลงานของนายเฉลิมรัฐ
สุริยาวัธ นิสิตสาขานิเทศศิลป์ ปีที่ 2 ระบายสีน้ำและเส้นด้วยเงาเข้ม พับ
คลี่ เห็นมิติของประติมากรรมที่โดดเด่นออกมาจากสถาปัตยกรรมกรีก
อย่างน่าสนใจ



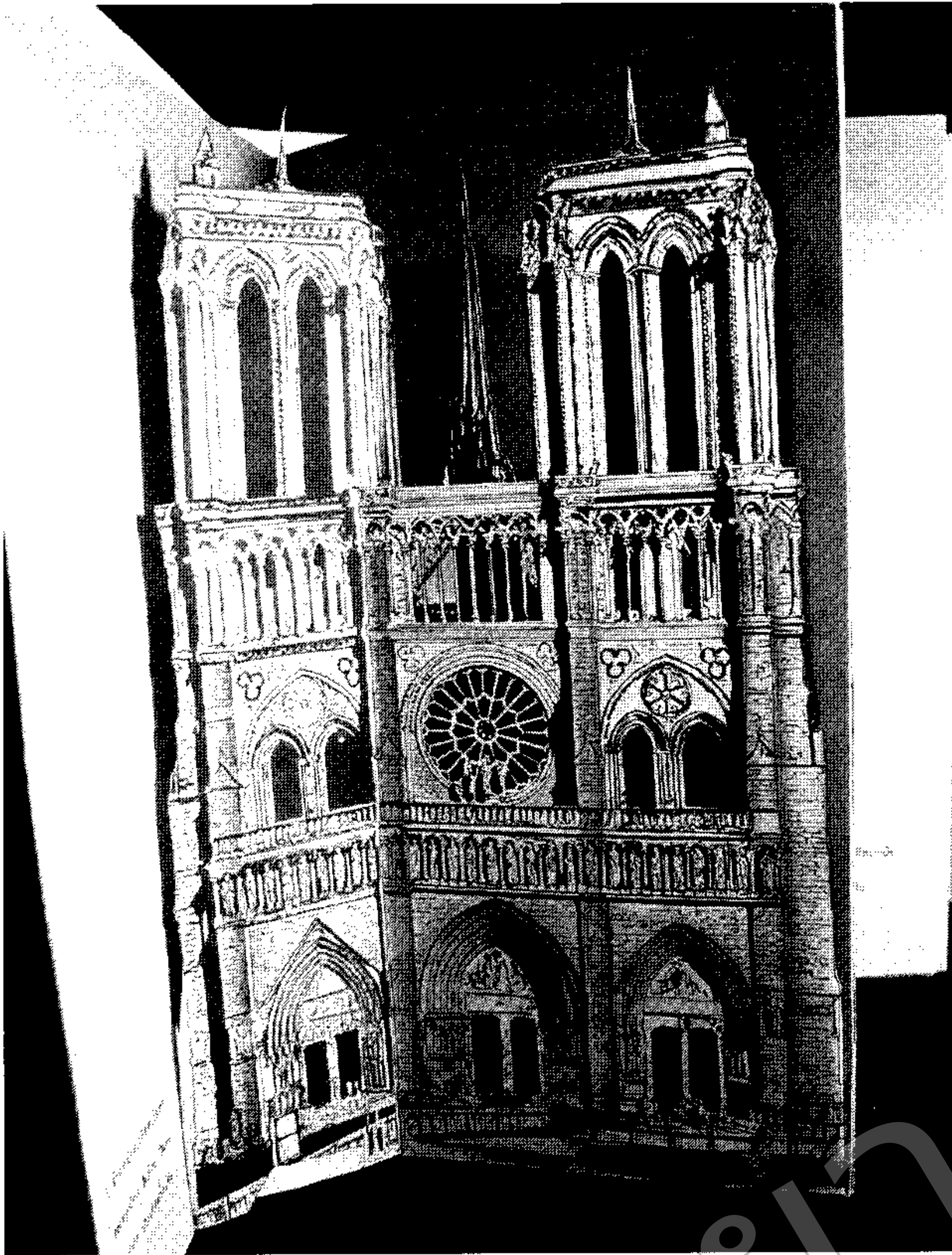
รายละเอียดเฉพาะส่วนของภาพพระราชวังเวคคิโอ ระบายสีน้ำและเน้นเงา
สีเข้ม พับ คลี่ เห็นมิติของสถาปัตยกรรมกอทิก ซึ่งมีลักษณะคล้ายป้อมค่าย
ป้องกันข้าศึกศัตรูอาจได้รับอิทธิพลจากสถาปัตยกรรมสมัยโรมานเนสก์



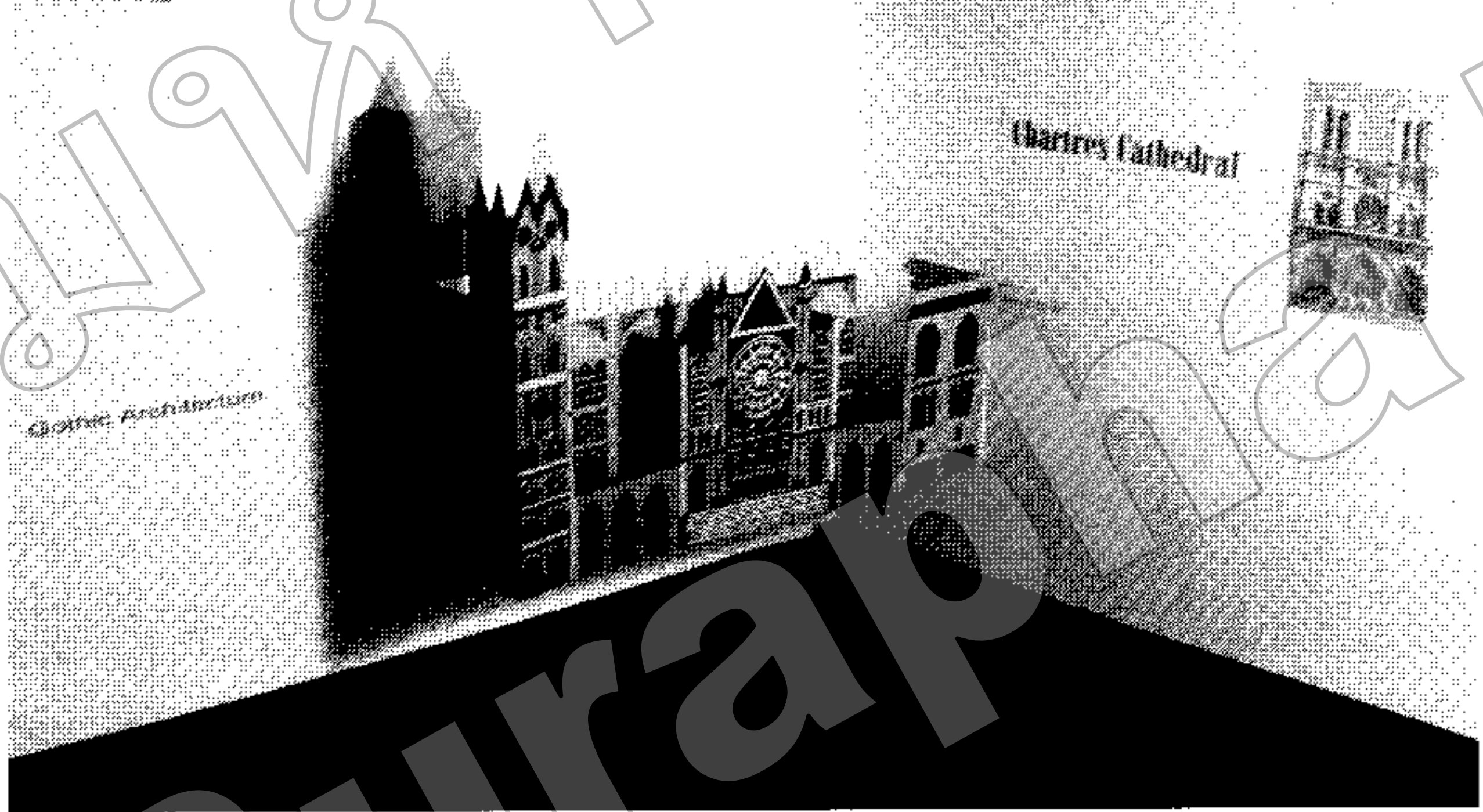
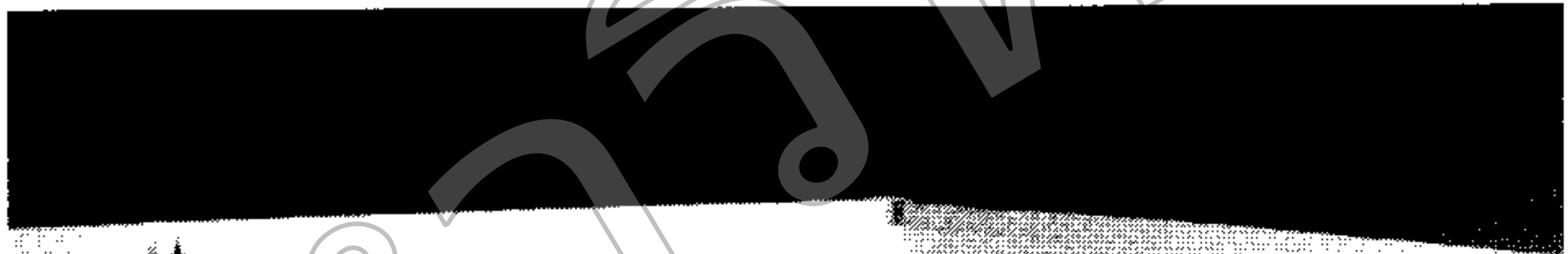
วิหารหรือเทวสถานพาร์เทนอน ประเทศกรีซ ผลงานของนางสาวปอวัลย์
ทวีกลาง นิสิตสาขานิเทศศิลป์ ปีที่ 2 ระบายสีน้ำ
และเน้นด้วยลายเส้นสีเข้ม พับ คลี่ เห็นมิติของสถาปัตยกรรมกรีกที่โดดเด่น
บนฉากหลัง รวมทั้งประติมากรรมรูปเทพเจ้าและเทพธิดา



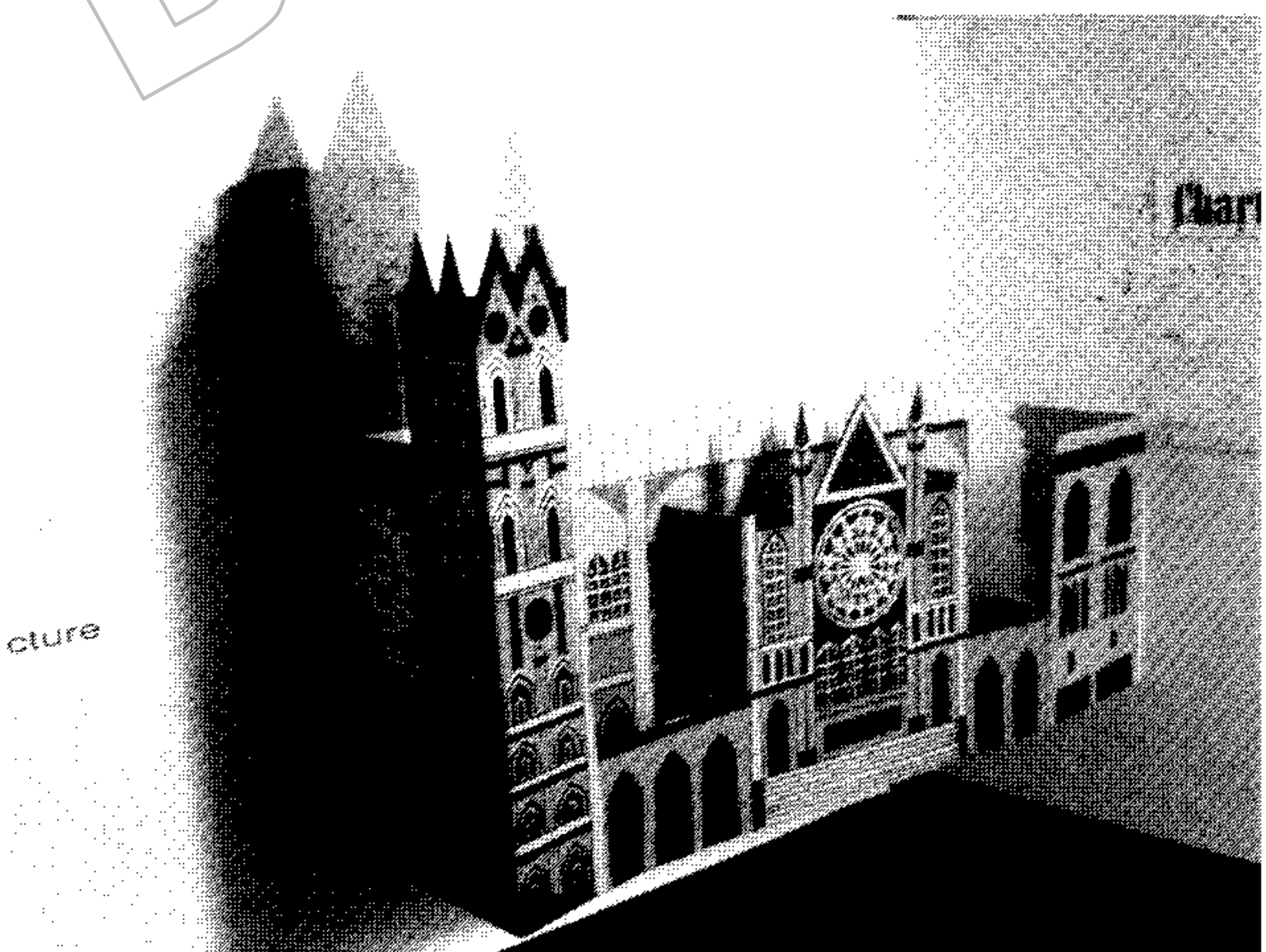
ด้านหน้าทางทิศตะวันตกของมหาวิหารนอเตรอดาม ประเทศฝรั่งเศส
ผลงานของนางสาวสุดารัตน์ คณานุรักษ์ นิสิตสาขานิเทศศิลป์ ปีที่ 2



รายละเอียดเฉพาะส่วนของภาพด้านหน้าทางทิศตะวันตกของมหาวิหาร
นอเตรดาม ระบายสีน้ำ และเน้นเงารวมทั้งลายเส้นสีเข้ม พับ คลี่
เห็นมิติของ สถาปัตยกรรมกอทิกที่ตกแต่งด้วยช่องโค้งอย่างซับซ้อน สวยงาม



มหาวิหารชาตร์ ประเทศฝรั่งเศส ผลงานของนางสาวมุขดา ทรงทรัพย์ถาวร
นิสิตสาขานิเทศศิลป์ ปีที่ 2



ภาพรายละเอียดของมหาวิหารชาตร์ ระบายสีโปสเตอร์สีอ่อนสลับกับสีเข้ม
ตกแต่งด้วยลายเส้น เห็นมิติอันซับซ้อนของสถาปัตยกรรมกอทิก
โดดเด่นด้วยการผลิกระยะจากการซ้อนและแง่มุมของกระดาศอย่างงดงาม

Pop-Up) ของบรรดานิสิตคณะศิลปกรรมศาสตร์ โดยใช้รูปแบบของศิลปกรรมตะวันตก เพื่อแนะนำศิลปะสมัยใดสมัยหนึ่งนั้นจุดประกายให้นิสิตเกิดการค้นคว้า ทดลองในการทำภาพพับคลี่ให้ได้ผลตามที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้

เบื้องต้น หลังจากที่ได้รับทราบข้อกำหนดในการทำงานสรุป หรือโจทย์จากอาจารย์ผู้สอนนั้น นิสิตหลายคนปรารถนา การทำภาพพับคลี่เป็นงานที่ยุ่งยาก ซับซ้อน เพราะตนเองไม่มีประสบการณ์ แต่อุปสรรคและปัญหาได้สร้างความแข็งแกร่งแก่ผู้ที่ไม่ยอมแพ้เสมอ ดังนั้น นิสิตที่เรียนจึงมี วิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ กัน บางคนมีความพยายามมาก ทดลองพับ กริด คลี่ กระดาษจากแบบร่างเบื้องต้น เพื่อหาแนวทางการทำงานที่สำเร็จได้ผลมากที่สุด ส่วนนิสิตสาขาจิตรกรรมบางคน อาจไม่ถนัดในการสร้างมิติจากภาพพับ คลี่ หรือซ้อนกระดาษหลายชั้น ได้ใช้วิธีการระบายสีเน้นเงาและน้ำหนักของ ภาพ เพื่อสร้างปริมาตรและเลียงการซ้อนมิติในการลงตาให้น้อยลง ส่งผลให้ลดจำนวนการซ้อนกระดาษลง กลายเป็นความงามของการระบายสี แทนที่ความซับซ้อนของการพับคลี่จากกระดาษหลายชั้น

หลังจากการทำงานสรุปผ่านไป มีนิสิตจำนวนไม่น้อยปรารถนากับข้าพเจ้าว่าประสบการณ์ครั้งนี้ ทำให้ตนเองรู้สึกภูมิใจในผลงานที่สำเร็จ ทั้ง ๆ ที่เป็นการทดลองครั้งแรกด้วยความคิดเบื้องต้นว่างานนี้ยุ่งยากและซับซ้อนเกินกว่าจะทำได้ ในเวลาที่ผู้สอนกำหนด นอกจากนี้คำชมเชยจากอาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตลอดจนอาจารย์และนิสิตของคณะศิลปกรรมศาสตร์ที่มีโอกาสได้ชมผลงานดังกล่าว ได้กลายเป็นกำลังใจและแรงหนุนอันสำคัญแก่บรรดาเจ้าของผลงานทุกคน

นอกจาก หนังสือสามมิติหรือภาพพับคลี่จะสร้างความภาคภูมิใจแก่เจ้าของ ผลงานแล้วยังเป็นการจุดประกายให้เกิดความคิดว่าผลงานดังกล่าวนี้อาจดัดแปลงไปใช้สร้างสื่อการสอนที่น่าสนใจแก่นักเรียน นักศึกษา หรืออาจนำไปสร้างภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็ก ตามที่ข้าพเจ้าได้ทราบจากอาจารย์อาวุโสของคณะศึกษาศาสตร์ ว่ามีนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ได้นำผลงานดังกล่าวไปดัดแปลงสร้างสื่อการสอนแก่นักเรียนอย่างได้ผลยิ่ง จึงทำให้สอดคล้องกับความคิดของข้าพเจ้าในอันที่จะเปลี่ยน ความรู้สึกของการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ให้กลายเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เพราะสามารถนำความรู้ที่ศึกษาไปใช้ให้เกิด ประโยชน์ได้อย่างจริงจัง โดยปรับเปลี่ยนหรือดัดแปลง ผสมผสานทฤษฎีศิลป์และศิลปปฏิบัติอย่างสอดคล้อง กลมกลืนจนกลายเป็น"ประวัติศาสตร์หน้านี้...พับคลี่ได้"

เอกสารอ้างอิง

เวณฺุ คฤคฺรราช. (2544). รายงานโครงการอันเนื่องมาจากศิลป. ชลบุรี : คณะศิลปกรรมศาสตร์,
มหาวิทยาลัยบูรพา.

_____ . (2547). เอกสารคำสอนประวัติศาสตร์ศิลป์ตะวันตก. ชลบุรี : คณะศิลปกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

Barnhart, C. L. (1954). The New Century Cyclopedia of Names. New York : Appleton-Century-Crofts.

Cotterell, A. (1980). The Encyclopedia of Ancient Civilizations. London : Rainbird Publishing Group.